

Brecelj in Cherry picking

Dragi Martin!

Saj ne zameriš, če se na tvoj nekam kislo zajedljiv odmev na mojo kritično recenzijo tvoje knjige odzovem z neposrednim nagovorom. Še na kraj pameti mi ne pade, da bi ga štel za odpoved več-desetletnega prijateljstva.

Tudi ne odstopam od izrečene ocene, da je tvoja knjiga dobrodošla žetev ustnih pričevanj ter do nedavna nedostopnih arhivskih virov o okoliščinah trojnega umora v Rossettijevi. Je mar kaj hudega, če se pri njihovi interpretaciji razhajava?

Pravzaprav sem ti hvaležen, da si ne le meni posvečeno poglavje v njej naslovil »*Nezadostna ugibanja Ravla Kodriča in drugih*« (Bralci si z mojimi »*Komentarji k arhivskim drobcem o zločinu v ul. Rossetti*« lahko postrežejo iz objave 8.9.16 v rubriki »*Iz zamejstva*« na domeni **Vojaštvo-Military generalmajorja Marijana F. Kranjca**). Ugibanja so pač že po svoji naravi nezadostna. In prav nerodno je, če si jih kdo – kot pri tebi – privošči kot odskočno desko za prenatržen skok čez kopico protislovnih indicov ter **anonimnega in nedokazanega** »pričevanja« do osebnih »zaključkov« in »prepričanj« o imenih in priimkih morilcev.

Škoda, da nisi tudi mene povabil na katero od javnih predstavitev knjige, da bi najina ugibanja med seboj pomerila. Somišljenike si. Nagovorjenega prijatelja pa ne. Zamerim, da veš.

Ko sploh še nisem vedel, da o zadevi pišeš knjigo, sva se predlanskim po naključju srečala v Ljubljani v arhivski čitalnici. Drug drugega vesela sva se brž umaknila v predsobo in se zatopila v pogovor o tedaj že spet vroči »Rossettijevi«. Vprašal si me, od kod piscu članka v tržaškem *Delu* (14. 4. 1951), tedanjem glasilu večinskega – a Stalinu, ne Titu, naklonjenega – levičarskega tabora med tržaškimi Slovenci, očitek »titovcem«, da naj bi »Stanka Vuka umorili v Trstu 1944. leta člani **Kraigherjeve VDV**«. Odvrnil sem ti, da ne vem. A postregel sem ti z dvema raziskovalnima podatkom oz. napotkoma:

a) meni domnevna, a tebi znana brezimna mati brezimne pričevalke **akademika dr. Jožeta Pirjevca**, ki naj bi se ji **Blisk** spovedal, je idejno po vsej priliki takrat sodila v krog sodelavcev omenjenega, do »titovcev« (in Bliska med njimi) kajpada na moč sovražnega in strupenega lista; si kaj o tem pobaral njeno hčer?

b) da je bil med žal neuspešnimi tlakovalci **Danici** nesojene poti med partizanske učiteljice na Notranjskem marca 1944, leta 1951 pa med uredniki omenjenega informbirojevskega lista, **Stane Bidovec**, brat leta 1930 na bazovski gmajni ustreljenega tigrovca **Ferda** in stric tvoje zgovorne znanke in pričevalke **Majde Colja Kompan**; si jo kaj o tem pobaral? V knjigi namreč o vsem tem modro molčiš ...

Zameriš mi, da skušam smešiti tvojo metodo »*izsuševanja ribnika*«. Pa kaj? Dobesedno sem jo navedel! Kaj bi jo smešil? Sama se smeši!

Tvoji metodi pravijo v angleškem govornem prostoru s slikovito prisposobo **Cherry picking**. Po naše bi se ji reklo »seganje zgolj po najslajših češnjah« oz. odbiranje v množici podatkov le tistih, ki peljejo vodo na mlin lastne vnaprejšnje teze. Dokaz?

V svojem odmevu tožiš, da naj bi v zvezi z **Vukovim** nameravanim »odhodom v partizane« v svojih izvajanjih »povsem obšel« pismo, ki ga je četniški vrinjenec v VOS OF **Joško Schiff** dne 15. aprila 1944 (še isti dan ga je **Zdenko Zavadlav** ukazal usmrtiti!) napisal **Joži Vilfanu**. Obšel? Jaz? Pa saj sem ga prav jaz prvi objavil lani marca v **Primorskem dnevniku!** Naj še bralci **Nedeljskega** presodijo o njem, ko pa je Joško Schiff, Vukov najtesnejši spremljevalec njegovih zadnjih 7 dni življenja, edini med sodobniki dogodka brez ugibanj in ovinkov zatrdil, iz katerega gnezda so prišli Vukovi morilci:

»Dragi tov. **Wilfan!** Mnogo časa želim se porazgovoriti s teboj. Mogel bi priti k tebi z mojim pokojnim prijateljem **Stankotom Vukom**, kateri je že bil pri tebi in pričakoval tovariša Kozbeka. Ravno ko sva se pripravljala na pot, **ga je izdajalska banda N.[arodne] E.[dinosti] dala ubiti**. Stanko ni takrat še prejel pisma, katera so mu bila poslana od tovarišev **Kozbeka-a, Bevk-a in Marjana Breclja**. Prečital sem jih jaz ...«.

Kaj zdaj, Martin? Schiffu verjameš na besedo, ko piše, da se je z Vukom odpravljal k Vilfanu na pogovor (in nič več kot to!), »prepričan« pa si, da v istem stavku laže, ko za njegovo smrt dolži **četniške eksekutorje Krošlove ilegalne mreže Narodne Edinosti?** Šolski primer za Cherry picking!

Še drug primer? Dvakrat navajaš (str. 87 in 129) isti odlomek iz **Špacapanovega** poročila iz Trsta 20. 6. 44, ki že z datumom priča, da je obveščevalni vrh OF dobre tri mesece po zločinu (!) še vedno vodil preiskavo o uboju (ki naj bi ga po tvoje sam naročil ...): »Na vse načine skušamo ugotoviti podrobnejše podatke o smrti Stanka Vuka (Pazi na prejšnje odstavke!) ... «.

Mar bi raje bralce seznanil z očitno ključnimi »prejšnjimi odstavki«! Kako naj namreč bralec razume navedeni stavek: »**Zora [Kosovelova] je vedela ali vsaj sumila, da namerava Vuk prestopiti k nam**«, če ne zve iz »prejšnjih odstavkov«, ki jih zamolčiš, da Zora vplivnemu četniškemu vodji v Trstu **dr. Slaviku** » ... stalno pomaga propagirati proti OF in proti partizanom. Njena propaganda je popolnoma plavogardistična.« Saj šele tako utegne bralec razumeti, iz čigavih vrst »namerava Vuk prestopiti« v OF. **Vuk se je očitno ne dovolj konspirativno pripravljaj presedlati od dr. Toneta Krošla ter od tedaj že nemškega talca in iz gestapovskega »Park hotela« na Bledu v Trst poslanega sodelavca polkovnika Karla Novaka h Kocbeku in Kidriču. Vukovemu nameravanemu prebegu so zato veljale Jazbečeve grožnje, temu polurno izsiljevanje v njegovem stanovanju z revolverjem, prislonjenim k Daničinemu sencu, temu njej edini, a usodni strel v ducatu tedaj sproženih.**

Bojim se, Martin, da se v odbleskih zrcal slepilnega labirinta medvojnega vzajemnega izigravanja obveščevalnih služb ne znajdeš najbolje ...

In kje so tu še vsi ostali zgovorni podatki, ki jih je mogoče izluščiti iz dokumentacije, ki o njej navajaš zgolj arhivsko lokacijo. Resnično velja pritegniti **dr.**

Dragu Zajcu ml., ko pravi, da »*je avtor nenamerno tudi kaj izpustil oziroma nezadostno utemeljil*«. Pa res nenamerno?

Tako, denimo, nikjer ne omenjaš:

a) tržaških poti **Janka Sokliča**, bratranca Sandija in Zajčeve soproge **Marije Prešeren**, sicer pa sodelavca nacističnega zločinca **Aloisa Perstererja** in občudovalca pretkanih obveščevalnih spretnosti **Helmutha Rozumeka** na Bledu in **Ernsta Weimanna** v Trstu;

b) vloge Vukove in **Milanovičeve** tržaške pisarne kot **javke četniške obveščevalne službe DOS**, ki ji je v Ljubljani načeloval **dr. Anton Krošl**;

c) vloge primorskega člana ustanovne trojke črne roke na Gorenjskem in njenih tržaških navez.

Naj sklenem z mislijo in vabilom.

Stanko Vuk ni prišel iz italijanskega zapora kot kaka politična devičica. Njegove markantne osebnosti ne moremo ocenjevati zgolj po domoljubnih pesmih in po zaljubljenih pismih Danici iz ječe ...

Vemo sicer, da je bil silno ambiciozen, da se je pod fašizmom v Benetkah akademsko izšolal za diplomata, da je bil sošolec in osebni prijatelj **Alda Vidussonija**, poznejšega državnega tajnika Mussolinijeve stranke, in da se je v Rimu zanašal na usluge visokega funkcionarja fašistične obveščevalne službe **Uga Ubaldija**. Na voljo nam je par sila zanimivih pisem, ki jih je tik pred aretacijo poslal septembra 1940 v diplomatskem kovčku generalnega konzula Kraljevine Jugoslavije v Trstu svaku **Engelbertu Besednjaku** v Beograd (VIRI 11, st. 65-60). A to še ni vse.

V ne le enem arhivu ležijo izvodi 250 in več tipkanih strani dolge izpovedi tigrovca **Antona Ščuke - Zorka** pred zasliševalci 2. tržaškega procesa. Med njimi tudi tiste (kakih 10), ki so Vuka obremenile do te mere, da mu je zloglasno fašistično Posebno sodišče za zaščito države dosodilo 15 let zapora. Ker so vendarle prvovrsten zgodovinski vir, predlagam sledeče: priskrbi nama prostor za feljtonsko objavo: rade volje ti jih sam prevedem v slovenščino. Ti jih pa pokomentiraj!

Z nezmanjšanim prijateljstvom,
Ravel Kodrič